



## Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE  
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,  
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

IN ROBERTI|| BELLARMINI SOCIETA-||TIS IESV, SECVNDVM TOMVM||  
CONTROVERSIARVM,|| TRIPLEX INDEX:|| - PRIMVS scriptorum omnium in  
hoc volumine|| citatorum;|| ALTER difficiliorum locorum sacræ Scripturæ||  
passim explicatorum;|| TERTIVS verò præcipuarum rerum, ac  
senten-||tiarum, quæ in omnibus illis ...

**Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>**

**Ingolstadii, 1599**

**VD16 B 1607**

D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54088](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54088)

- Cyprianus improbabat Sacramenta tradita ab hæreticis, & schismaticis, id est, ab iis, qui essent extra Ecclesiam: at nõ improbabat Sacramenta tradita à malis ministris intra ipsam Ecclesiam. 1. pag. 8. vide totam eius sententiam explicatam. 1. 148. & seq. item 283. 318. & 2. pag. 46
- Cyprianus ex eo quod in sola Ecclesia Catholica dari potest, & accipi Spiritus sanctus, colligebat Sacramenta hæreticorum non esse vera & rata. contra quod argumentatur Augustinus. 2. 172
- Cyprianus aut correxit errorem suum, aut illum texit vberè charitatis. 4. 173
- Cypriani præcipua causa erroris fuit, quia non distinguebat inter Sacramenta, & eorum vsum, & effectum. 1. 153
- Cyprianum refutari ab Augustino, quòd crederet martyriũ iustificare, eo modo, quo facit Baptismus; est impudens mendacium Kemnitij. Augustinus enim laudat Cypriani sententiam. 2. 31
- Sermones de operibus Cardinalibus Christi; qui habentur inter opera Cypriani, non sunt ipsius. 2. 166. 174

*Cyrillus.*

- CYRILLVM Hierosolymitanum duo tantum Sacramenta agnoscere est mendacium Kemnitij. 1. 308
- De catechesibus Cyrilli nemo vnquam dubitavit, nisi temerarius Kemnitius, qui etiam dubitavit de fide & probitate illius sancti viri, de quo extat egregiũ testimoniũ. 3. 257.
- Cyrilli Alexandrini quatuor libri in Ioannem periere, quos supplevit Clithoueus. 3. 256

## D.

*Dæmon.*

- DAEMON dare non potest rebus virtutes, sed operatur ad earum præsentiam. Controver. 1. pag. III
- Dæmon si fortè Sacramentum aliquod ministraret, illud iterandum esset. 1. 134
- Dæmones coërcentur per exorcismos. 1. 316. 319. 2. 138
- Dæmones tenentur, & affliguntur ab igne corporali. 3. 295. Dæmo- 313.

- Dæmonibus etiam conuenit terreri. 4. III. 122. & 137  
 In Dæmonibus terrendis tribus modis operatur signum crucis. I. 321  
 A Dæmonis seruitute liberamur per Baptismum. 2. 99  
 Contra omnes insidias Dæmonum, frons est munienda, & armanda signo crucis. I. 274. 321. & 327. vide 2. pag. 139

*David.*

- DAVID punitus pœna mortis filij, ob peccatum præteritum. 4. 344. 349. 393  
 Davidis pœnæ spontè susceptæ. 4. 352. 393. & 396  
 Davidis lachrymæ, & dolor. 4. 377. & 447. vide v. Lachrymæ.  
 Davidis conuersio, & iustificatio. 4. 161. 425  
 Davidis adulterium cum Bersabea. 5. 228  
 Davidis vxorem fuisse Abisag non constar. 5. 285  
 Davidis vxor gentilis. 5. 233. & quare. 5. 236  
 Davidis filia Thamar minus malum existimauit à fratre duci in vxorem, quàm vi stuprari. 5. 285

*Deuotio.*

- DEUOTIO, & pia affectio interna, conseruatur, nutritur, & augetur cæremoniis Ecclesiasticis. I. 327

*Deus.*

- DEVS est causa efficiens principalis, in Sacramentis, & omnino independens, in qua est potestas auctoritatis. I. 127. & 177.  
 Deus solus potuit determinare quæ ad essentiam Sacramentorum pertinent. I. 113  
 Deus non alligatur Sacramentis in iustificatione, sed contra. I. 221  
 Deus non aufert hominibus ob eorum peccata, potestatem ordinis, neque iurisdictionis; similiter neque naturales potentias ad opera naturalia, neque supernaturalem potestatem ad opera supernaturalia, in quibus non consistit meritum operantis. I. 151  
 Deus est Deus eorum qui sunt, siue sint boni, siue mali, siue beati, siue damnati. I. 255

I

Deus

- Deus sæpe peccatores non punit in hac vita, sæpè etiam iustos affligit, & contrà in rebus bonis, sæpe quibus non est daturus gratiam suam & vitam æternam, dat bona temporalia, & iis quibus est daturus vitam æternam non dat huiusmodi bona. 1. 260
- Deus dicitur proiicere, delere, non videre, non imputare, tegere peccata, & non recordari iniquitatum eorum, quibus amicitiam suam, gratiamque restituit. vide 2. 37. & 4. 157. 183. 393.
- Deus honorandus & colendus animo per actus interiores, & corpore per actus exteriores. 1. 329
- Deus docet & commendat religionem, quæ est pars iustitiæ, & proinde cultum externum, qui est pars quædam religionis. 1. 331. de cultu Dei vide 1. 336. & v. Cultus Dei.
- Deus in multis non habitat, qui cum norunt, & contrà in multis habitat, qui eum non norunt. 2. 65
- Deus in nobis inhabitat per fidem, & charitatem. 2. 77
- Deus est vbique. 3. 115. 116. 294
- Deus simul est in infinitis locis, etsi res est vna eaque simplicissima. 3. 289
- Inter Deum & corpus Christi duæ sunt differentiæ quoad existentiam in loco. 3. 294
- Deus quia vbique est, non mouetur cum rebus, in quibus est, nec per se, nec per accidens. 3. 361
- Deus quomodo sit in aliis rebus, & in Eucharistia. 3. 610
- Deus loquutus est olim in ænigmate, nunc autem aperte. 3. 164.
- Deus potest facere, quidquid non implicat contradictionem. 3. 284
- Deus quomodo incipit esse in rebus, quæ de nouo nascuntur in mundo. 3. 298
- Deus per metaphoram obliuisci dicitur, quando non iuuat, & contrà recordari, quando iuuare incipit. 3. 872
- Deus diligendus est propter se, timendus autem propter aliud. 4. 236
- Dei liberalitas, & consuetudo. cum enim diligit, diligendo facit bonum, & pulchrum, infundendo gratiam, &c. 1. 277.
- Dei mandata impossibilia non sunt. 2. 98  
Dei

- Dei adoratiō non est alligata certo loco. 3. 608  
 Dei reconciliatio cum genere humano, fuit proximus &  
 principalis finis mortis Christi. 3. 635  
 Dei iustitia & misericordia in diuinis literis passim coniun-  
 ctæ prædicantur. 4. 358  
 Quidquid sumus Dei sumus, & quidquid habemus à Deo  
 habemus. 4. 339  
 Deo debetur gratiarum actio ob eius beneficia. 1. 141  
 Deo quare repugnet habitare in templis manufactis. 3. 132  
 Regula inuestigandi quid Deus possit. 3. 280. & seq.  
 Deo Patri, & Filio sæpe multa tribuuntur; & tamen ea non  
 negantur de Spiritu sancto, licet non exprimatut tunc  
 Spiritus sanctus. 3. 557  
 Deo honorem deferre obligamur, ob infinitam eius Maie-  
 statem, ob offensam in ipsum commissam, ob beneficium  
 acceptum, & ob beneficia sperata. 3. 636  
 Deo in signum humilitatis, & reuerentiæ inclinatur caput,  
 & genua incuruantur. 3. 839  
 Deum esse, colendum esse, inuocandum esse, illi sacrificia  
 deferenda, & similia; quæ in genere apud omnes sunt, &  
 semper fuerunt eadem, ex bono naturæ sunt. 3. 730  
 In Deo tres personæ. 1. 283  
 Ad Deum accedens, quid debeat dicere. 2. 66  
 Differentia inter instrumenta, quibus utitur Deus, & qui-  
 bus utuntur homines. 1. 226. 227  
 Deus Mahuzim quis sit. 3. 614. & 615

*Diaconus.*

- DIACONVS apud Græcos ostendit populo oblata cōtinuè  
 post consecrationem. 3. 493  
 Diaconus in Liturgiis Græcorum, postquam clamauerat  
 Sancta sanctis, arcebantur catechumeni, & peccatores.  
 3. 526.  
 Diaconi soliti erant canere Euangeliū ex loco altiore. 3. 852  
 Diaconi ordinati ab Apostolis. 5. 36. 49  
 Diaconi in absentia Episcoporū possunt baptizare, Eucha-  
 ristiam dare, reconciliare pœnitentes publicos, prædica-  
 re, & ferè omnia munera Episcoporum, & Presbyterorū  
 in eorum absentia exercere. 5. 49

- Diaconi primi ex occasione ordinati fuerunt, sed non ex occasione inuentus est ordo Diaconorum. 5. 50
- Diaconi non fuerunt tempore Apostolorum solum ministri mensarum. 5. 51
- Diaconi ab antiquissimis temporibus sunt ministri Altaris. ibid.
- Diaconi primi fuerunt ferè ordinati ad quædam ministeria per manus impositionem, non autem fuerunt ordinati ad legendum Euangelium, quia non erat opus. 5. 59
- Diaconorum character. 5. 50
- Diaconorum consecratio, est ordinatio. 5. 50
- Diaconis nunquam fuit licitum consecrare Eucharistiam. 3. 441. neque vnquam legimus consecrasse. 3. 516. 517
- Diaconos semper coniungit Paulus cum Episcopis. 5. 49
- Diaconatus non includitur essentialiter in Presbyteratu, sicut Presbyteratus in Episcopatu. 5. 47
- Diaconatus materia, est traditio libri Euangeliorum. 1. 49
- Diaconatus an sit verum Sacramentum. 5. 48

*Subdiaconus.*

- SVBDIACONI poterant ordinari à Chorepiscopis, illis videlicet, qui erant veri Episcopi, non autem illis, qui erant tantum Presbyteri. 5. 53
- Subdiaconi si vxores duxerint in monasteriis includi iubentur. 5. 221
- Subdiaconi non ministrant Eucharistiam, neque facere possunt quæ Diaconi; non pertinent propriè ad Hierarchiam, neque eorum ordinatio habet manus impositionem. 5. 52
- Subdiaconatus an sit Sacramentum. 5. 52
- Subdiaconatus an imprimat characterem. Item habet annexum solenne votum continentia. 5. 52

*Dilectio.*

- DILECTIO Dei super omnia ex naturalibus viribus haberi non potest. 4. 39. 40
- Dilectio Dei super omnia vltima est dispositio ad gratiã & peccati remissionẽ, & propterea tantum est prior natura, & nullo puncto temporis gratiam præcedit. 4. 197
- Dilectio Dei ex toto corde. 4. 176. 177. 179. & 180  
Diligen-

- Diligentes Deum ex toto corde, sine vlla mora, veniam peccatorum consequuntur. 4. 192. 193. & 197
- Dilectio nostra in Deum, mandatorū obseruatio, & dilectio perfecta Dei in nos quæ beatitudinem confert, sunt tres gradus statuti à Domino ad vitam æternam. 4. 198
- Per inchoatā dilectionem Dei, qui disponuntur ad gratiā nondum obtinent remissionem peccatorum, quam obtinebunt per dilectionem Dei super omnia. 4. 199
- Dilectioni, quomodo tribuatur iustificatio. 4. 185

*Diuinitas, & res diuine.*

- DIUINITAS licet sit vbique, & peculiariter in templis, dicitur tamen verissimè non habitare in templis manufactis. 3. 132
- Diuinitas vbique est præsens: & tamen non sordescit in sordibus. 3. 343
- Diuinitas lædi non potuit ex omnibus Christi passionibus. 3. 344
- Diuinæ res non sunt metiendæ humano iudicio. 3. 127. 128
- Ad diuinam institutionem siue mandatum, per accidēs est, quod sit scriptum, vel non scriptum. 1. 54
- DIUITES difficile saluantur. 3. 304. 305
- Diuitiæ cum in pauperes expenduntur, à pœna liberant homines, quæ sæpe manet dimissa culpa. 3. 871

*Diuortium.*

- DIUORTIUM est solutio Matrimonij consummati quoad thorum, & cohabitationem, manente vinculo coniugali. 5. 150. 169. 170. & 171
- Hæc solutio fieri potest ex consensu propter altiorem statum acquirendum; & sine consensu ob crimen adulterij, hæresis, & ob inductionem ad peccandum. 5. 151. 170. 171. & 181.
- Diuortium etiam fit ob adulterium viri. vnde libertas diuortii faciendi ob crimen par est viro & vxori. 5. 151. & 171
- Diuortium quoad thorum tantum propria auctoritate potest fieri, quoad cohabitationem verò, non nisi Ecclesiæ iudicio fieri potest. 5. 152

- Diuortium non prohibuit Christus si causa iusta adsit, sed alterum coniugium post diuortium.** §. 173. & 176  
**Diuortium, seu dimissio vxoris quoad thorum in causa fornicationis à Domino conceditur; quoad vinculum verò non cōceditur; negat autem Dominus licitam esse talem dimissionem quoad vinculum, sine causa fornicationis; id est, posse dimitti vxorem non fornicariam; sed nō dicit esse licitam, si adsit causa fornicationis.** §. 165  
**Dominus enim, solùm expressit vnā speciem adulterij, eamque grauissimam, aliis prætermisissis, quia id requirebat locus, & tempus illius disputationis habitæ cum Pharisæis.** §. 161. 166. & 182  
**Difficultas pro diuortio.** §. 166. 167  
**Diuortium quando iustum est, periculum fornicationis, cui obiicitur dimissus, non imputatur dimittenti, qui vitur iure suo; sed ei qui dedit causam, cur dimitteretur.** §. 156  
**Persona innocens, aut potest non dimittere coniugem, vel certè post dimissionem per diuortium, potest reconciliari; aut cogitur dimittere, nec potest reconciliari. & quid dicatur, semper habet remedium pro continentia; neque illi fit iniuria si diuortium exequutioni mandetur.** §. 176. 177. 178.  
**Diuortium Christianorum nunquam tale debet esse, quin spes reconciliationis maneat.** §. 175  
**Quia vxor est in domo viri, ideo diuortium facit mulier discedendo ab eo, non cum ex domo eiiciendo. & contrà maritus quia est in domo sua, diuortium facit dimittendo, non recedendo.** §. 172  
**Diuortium non soluit vinculum matrimonij.** §. 169. 170. 171  
**Diuortium facillimè fieret si vinculum matrimonij solui posset.** §. 175  
**Nullo diuortio aut repudio, sed sola morte, vir & vxor à vinculo coniugij liberari queunt.** §. 167. 169  
**Si post diuortium in causa fornicationis liceret parti innocenti aliud matrimonium inire, etiam nocenti licere deberet, neutri tamen licet.** §. 175  
**Vxore per diuortium separata, priuatur vir vsu cōiugij sine culpa, sed non sine causa: causa autem subest maxima, quia**



- quia vinculum prioris manet, & quia Christus prohibet,  
& quia fieret iniuria proli, &c. 5. 176
- Post diuortiū cogitur homo esse cœlebs, quia cogitur stare  
promissis, quod requirit vinculum matrimonij. 5. 191
- Post diuortium ad alias nuptias transire non licet. 5. 168.  
171. 174. 178. & hoc æquè prohibetur viro, ac mulieri. 5.  
148. 187. 188. 189.
- Post diuortium aliqui Episcopi concesserunt secundas nu-  
ptias, vt ex duobus malis eligerent minus malum. 5. 185
- Post diuortium transiens ad secundas nuptias Fabiola (apud  
B. Hieronymum) mortaliter peccauit, licet ex ignorantia  
vigoris Euangelij, vel ardore concupiscentiæ id fecerit.  
vnde postea publicam fecit pœnitentiam pro hoc crimi-  
ne. 5. 186. 187
- Patres Concilij Mileuitani, desiderarunt legem aliquā im-  
perialem, qua punirentur seuerè à temporali potestate,  
transeuntes post diuortium ad alias nuptias. 5. 189
- Canones, qui loquuntur de coniugio, quod parti innocenti  
conceditur post mortem coniugis prioris, falsò assumū-  
tur à Kemnitio ad probandum aliud Matrimonium con-  
cedi posse post diuortium. 5. 189, 200

*Doctrina.*

- DOCTRINA vera quæ sit. 3. 284
- Doctrina fidei quomodo examinanda. 1. 144
- Doctrina Ioannis & Christi an fuerit eadem. 2. 128
- Doctrinæ nouitas est primaria conditio hæresis, atque hæc  
nouitas quibus coniecturis conuincatur. 3. 323
- Doctrinæ antiquitas est primaria conditio veritatis Catho-  
licæ. 3. 323

*Dogma.*

- DOGMA TA vocantur non quælibet de Deo sententiæ, sed  
solum eæ, quæ habent peculiarem difficultatem, siue ad  
credendum, siue ad operandum. 3. 64
- Dogmata præcipua non nisi propriis verbis tradi solent in  
diuinis literis. 3. 62. 64
- Dogmata ex figuris fabricari possunt, quando ex Scripturis  
iuxta communem Patrum consensum intellectis, colligi-  
tur explicatio. 3. 654

*Durandus.*

- DURANDVS** corrigendus, quando dicit, non omnia Sacramenta cōstare rebus & verbis, sed solūm quædā. 1. 85. 86. 87
- Durandus** existimauit characterem non esse aliquid reale distinctum ab anima; quæ sententia vix distinguitur ab hæresi huius temporis. 1. 268
- Durandus** errauit opinando in Eucharistiæ Sacramento substantiā corporis Christi esse absq; magnitudine. 3. 301. vide de hoc & alio errore eiusdem. 3. 306. 309. 311. 346
- Durandus** etiam errauit asserendo solam materiam panis remanere in Sacramento Eucharistiæ. refertur hic error. 3. 346. & refellitur. 3. 351.
- Durandus** asseruit solam Confessionem partem esse materialem Sacramenti pœnitentiæ. 4. 104
- Durandus** voluit Episcopatum idem Sacramētum esse cum Presbyteratu. 5. 44
- Durandus** solūm sacerdotium voluit esse Sacramentum Ordinis. 5. 49
- Durandus** Sacramentum Matrimonij malè dicit esse Sacramentum æquiuocè. 5. 66. & 92. eius argumenta soluuntur. 5. 95. & seq.

**E.***Ebion.*

**EBIONIS** hæresis. Controuer. 3. pag. 541

*Ecclesia.*

- ECCLESIA** quomodo dicatur sponsa. 1. 295. 5. 72
- Ecclesia** intelligitur per Hierusalem. 3. 682
- Ecclesia** est media inter synagogam, & cœlestem patriam. 1. 244.
- Ecclesia** vera quare non possit esse apud hæreticos. & ex ipsorum doctrina conuincuntur ipsimet affirmare non esse apud ipsos veram Ecclesiam. 1. 288. vide 3. 323. & seq.
- Quædam** quasi notæ, quibus Ecclesia ab aliis sectis distinguitur, sunt cæremoniæ Ecclesiæ. 1. 329
- Ecclesia** potest instituire nouas cæremonias, non quidē ad iustificandum impium, sed ad alios effectus spirituales. 1. 323. vide errores circa hoc. 1. 319. atque hæ cæremoniæ non